Sisäministeriö
Inrikesministeriet

O 29/2022 VP VAPAAEHTOISEN MAANPUOLUSTUKSEN KEHITTÄMINEN

Eduskunnan puolustusvaliokunta on pyytänyt sisäministeriön poliisiosastoa arvioimaan erityisesti ampumaratojen käytettävyyteen liittyviä kysymyksiä, mukaan lukien tarve pikaisen ampumarataselvityksen käynnistämiseen.

Lausun asiassa kunnioittaen seuraavaa.

Ampumaratalupa

Ampumaradalla tarkoitetaan sisällä olevaa tilaa tai ulkona olevaa aluetta, joka on ampuma-aseella maaliin ampumista varten. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ratoja lukuun ottamatta radat ovat yleensä riistanhoitoyhdistysten, metsästysseurojen, yksityisten henkilöiden, yhdistysten tai yritysten hallinnassa. Poliisikin käyttää ratoja omassa harjoittelussaan, mutta ampuu niillä vain lupaan tai sopimukseen perustuen. Kaikilla poliisilaitoksilla ei ole omia ampumaratoja, joten säädettyjen harjoitusten ja tasokokeiden toteuttamiseksi joudutaan turvautumaan muiden hallinnoimiin ratoihin.

Ampumaradan perustamiseen tarvitaan muiden lupien lisäksi poliisin myöntämä ampumaratalain (763/2015) mukainen ampumaratalupa, joka liittyy erityisesti ratojen turvallisuuteen. Ampumaratalupa vaaditaan ampumaurheilukeskukselta (yli 300 000 laukausta vuodessa) ja ampumaradalta. Vähäisen ampumaradan (enintään 10 000 laukausta vuodessa) perustaminen ja ylläpitäminen on ilmoituksenvaraista. Ilmoitus tehdään Poliisihallitukselle.

Ampumarataluvan myöntämisen edellytyksenä on, että luvanhakijalla on hallintaoikeus rata-alueeseen, eikä ampumaradan pitämisestä aiheudu vaaraa yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle. Tätä edesauttaa vaatimus laatia perustettavalle radalle järjestyssääntö ja se, että ampumaradalle on nimettävä sen toiminnasta ja turvallisuudesta vastaava henkilö. Muut radan perustamiseen liittyvät vaatimukset ampumaratalain näkökulmasta liittyvät luvanhakijan sopivuuteen ja oikeustoimikelpoisuuteen.

Ampumaratalain yleisenä tarkoituksena on edistää turvallista ampumaharrastusta, turvallisuutta ampumaradoilla ja niiden välittömässä läheisyydessä sekä maakunnallisen ampumarataverkoston suunnitelmallista kehittämistä. Ampumaratalaki on sääntelynä uusi, se on ollut voimassa 5,5-vuotta. Laki on valmisteltu yhdessä harrastajien kanssa, ja toive ratojen YJT-sääntelystä tuli lakiin harrastajien aloitteesta.

Lain 12 §:ssä säädetään Maakunnan liiton velvollisuudesta laatia ja pitää ajan tasalla kehittämissuunnitelmaa, jossa esitetään arvio maakunnallisten ampumaurheilukeskusten sekä muiden ampumaratojen riittävästä määrästä

Kirkkokatu 12, Helsinki
PL 26, 00023 Valtioneuvosto
Vaihde 0295 480 171 | kirjaamo@intermin.fi | www.intermin.fi

ja niiden sijoitustarpeesta maakunnassa. Suunnitelmaa tulee hyödyntää selvitysaineistona alueiden käytön suunnittelussa, ja sitä laadittaessa tulee kuulla keskeisiä metsästys- ja ampumaurheiluorganisaatioita.

Mikäli ampumaratakäyttöön aiottu alue soveltuu sijaintinsa ja ympäristövaikutustensa puolesta ampumaradaksi, hakemuksessa on tarvittavat liitteet ja selvitykset, ja luvanhakija täyttää lain vaatimukset, edellytykset poliisin myöntämälle luvalle ovat olemassa.

Ympäristölupa

Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttaville toiminnoille edellytetään pääsääntöisesti ympäristönsuojelulain (527/2014) mukainen lupa. Ampumaradat ovat tästä syystä luvanvaraisia ja toimivaltainen lupaviranomainen on vain muutamia poikkeuksellisia tilanteita lukuun ottamatta kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Ampumaratojen ympäristölupamenettelyn helpottamiseksi käynnistyi vuonna 2020 toiminnanharjoittajavetoinen, muun muassa maa- ja metsätalousministeriön rahoittama, Suomen ampumaurheiluliitossa hallinnoitu kolmevuotinen hanke, jossa tavoitteena on turvata ampumarataverkoston säilyminen hoitamalla ampumaratojen ympäristölupaprosesseja keskitetysti hankkeeseen palkattujen asiantuntijoiden voimin.

Maanpuolustukseen liittyvä harjoittelu

Ampumarataverkoston riittävyyteen maanpuolustuksen näkökulmasta totean, että suomalainen puolustusratkaisu perustuu suureen reserviin, jonka ampumataitoa ylläpidetään kertausharjoituksissa ja reserviläisten vapaaehtoisella harjoittelulla. Tätä toimintaa järjestävät erilaiset reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöt ja niiden yhdistykset. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen vapaaehtoisissa harjoituksissa ja kertausharjoituksissa reserviläiset ampuvat Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen ampumaradoilla. Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen harjoitukset eivät kuitenkaan pelkästään riitä reserviläisten ampumataidon ylläpitoon ja kehittämiseen. Suurin osa vapaaehtoisista ampumaharjoituksista tapahtuu siviiliampumaradoilla, erityisesti alueilla, joilla Puolustusvoimien tai Rajavartiolaitoksen ampumaratoja on liian vähän tai niitä ei ole ollenkaan.

Rataverkon kehittäminen

Ympäristökysymykset ovat monessa paikassa ampumaradan perustamisen esteenä tai ainakin vaikeuttavat sitä merkittävästi. Ympäristöluvan ehtona on yleensä laajat pohjavesi- ja meluhaittaselvitykset, joista aiheutuu yhdessä viranomaismaksujen kanssa jopa kymmenien tuhansien eurojen kustannukset. Ratahankkeeseen osallistuvilta saatetaan vaatia huomattavia,

jopa satojen tuhansien eurojen, vakuuksia sen varalta, että alue joudutaan myöhemmin ennallistamaan. Osa radoista on perustettu aikana, jolloin ympäristölupia ei vaadittu. Tästä syystä kaikilla radoilla ei ole ympäristölupaa ja aikaisemmin asetettuja ehtoja saatetaan ryhtyä tiukentamaan. Uusien asutusalueiden kaavoittaminen olemassa olevien ratojen läheisyyteen aiheuttaa usein vaatimuksia ratojen lupaehtojen tiukennukselle, meluhaitan hallinnalle tai jopa ratojen lopettamiselle.

Euroopan unionissa valmisteilla olevan ampuma-aseiden ammuksissa käytettävän lyijyn käytön kiellon vaikutuksista ampumaratojen tulevaisuuteen ei ole vielä varmuutta, mutta on todennäköistä, että sillä on välillisiä tai suoria vaikutuksia radoilta vaadittaviin ympäristölupiin.

Satunnainen ampuminen metsissä, sorakuopilla ja muilla tarkoitukseen sopivilla alueilla on toistaiseksi mahdollista maanomistajan suostumuksella, eikä tähän oikeuteen ole syytä kajota. On luonnollista, että tällaisessa ammunnassa turvallisuus- ja ympäristövaatimukset eivät toteudu samalla tavalla kuin kontrolloiduissa ampumarataolosuhteissa. Jos harrastajan mahdollisuus ampua ampumaradalla vaikeutuu kohtuuttomasti, pidän mahdollisena, että ampumaharjoittelu siirtyy yhä enemmän viranomaisvalvonnan ulkopuolelle. Sillä on vaikutusta aseturvallisuuteen ja ympäristö hallintaan.

Keskeisimmät ampumarataverkkoon vaikuttavat seikat ovat mielestäni:

- ympäristölupien saamisen vaikeus suhteessa todellisiin ympäristövaikutuksiin, vaadittavat laajat selvitykset ja tutkimukset
- vanhentunut, väljä ympäristölupaohjeistus jättää mahdollisuuden lukuisten prosessiin osallistuvien viranomaisten vaihteleville tulkinnoille vaihtelevalla osaamisella
- lupavaiheen kustannukset; viranomaismaksut ja konsulttipalkkiot voivat olla suunnitellun toiminnan laajuuteen nähden merkittävät
- rakentamisvaiheen kustannukset; meluvallien, pohjavesisuojausten ja taustavallien rakentamisesta aiheutuvat kustannukset
- olemassa olevien ratojen lupien uudelleen harkinta; kaavoituksella levitetään asutusta ratojen läheisyyteen, josta seuraa valituksia melusta ym.
- yksityishenkilöiden taloudelliseen tilanteeseen nähden kestämättömät vastuut ja vakuusvaatimukset hankkeiden puuhamiehille

Poliisitarkastaja Seppo Sivula